

HRVATSKA MISAO

PREDPLATA ZA ŠIBENIK I AUSTRO-UGARSKU GODIŠNJE K 14.—,
POLUGODIŠNJE I TROMJESEČNO SURAZMJERNO, MJESEČNO
K 2.50. — POJEDINI BROJ 10 PARA. — OGLASI PO CIJENIKU.
PLATIVO I UTUŽIVO U ŠIBENIKU.

- IZLAZI SVAKI DAN -
:: TELEFON BR. 74. — ČEKOVNI RAČUN 129.871. ::

UREDNIŠTVO I UPRAVA NALAZE SE NA TRGU SV. FRANE IZA
OBCIN. PERIVOJA. — VLASTNIK, IZDAVATELJ I ODGOVORNI
UREDNIK JOSIP DREZGA. — TISAK: HRVATSKA ZADRŽNA
TISKARA U ŠIBENIKU, U. Z. S. O. J.

ODD. II.

ŠIBENIK, utorak 13. listopada 1914.

BR. 121

Nijemci pred Varšavom. Pobjedonosni bojevi naše vojske u Galiciji i Poljskoj.

Nijemci proti Varšavi

Boj 40 km. dalje od Varšave.

BERLIN, 12. listopada. Službeno se saopćuje dne 11. ov. mj:

Kod Grodjeca, koji se nalazi samih 40 km. južno od Varšave, palo je u ruke njemačkim četama 2.000 Rusa drugog sibirskog zbora.

Još jedna njemačka vojska na ratištu proti Rusima.

BERLIN, 12. listopada. Službeno se saopćuje dne 11. ov. mj:

U južnoj ruskoj Poljskoj vrhovi njemačkih vojski dospjeli su do Visle.

Izmišljene ruske pobjede.

BERLIN, 12. listopada. Ruske službene vijesti o velikoj ruskoj pobjedi kod Augustova označuju se ovdje službeno prostim izmišljotinama.

Odbiveni ruski napadaji na Hindenburgovu vojsku.

BERLIN, 12. listopada. Službeno se saopćuje dne 11. ov. mj:

Na istočnom ratištu u (Rusiji) bijahu na sjeveru (u guberniji Suvalki) svi napadaji prve i desete ruske vojske proti istočnopruskim (Hindenburgovim) vojskama od ovih dne 9 i 10 ovog mjeseca suzbiveni.

I pokušaji Rusa da preko Schrivindta (sjeverno od Au-

gustova) opkole našu vojsku, bijahu suzbiveni. Pri tome je hiljadu Rusa zarobljeno.

Kod Ivangoroda.

BEČ, 12. listopada. U ruskoj Poljskoj svi pokušaji jakih ruskih sila iz Ivangoroda i južno od njega, da predju Vislu, bili su odbiveni.

U GALICIJI.

Pobjedonosna naša ofenziva.

Beč, 12. listopada. Službeno se danas saopćuje:

Naša ofenziva je, uz višekratne za naše čete skroz pobjedonosne bojeve, doprla sve do Sana.

Oslobodjenje Przemysla.

BEČ, 12. listopada. Oslobodjenje Przemysla već je uzlijedilo. Sjeverno i južno od tvrdjave ostatci neprijateljske opsadne vojske napadnuti su.

Jaroslav i Lezajsk zauzeti.

BEČ, 12. listopada. Jaroslav i Lezajsk takodjer su sada u našem posjedu. I istočno od Chyrova naš napadaj takodjer napreduje.

Na ratištu u Franciji.

BERLIN, 12. listopada. Sinoć je izdano slijedeće saopćenje:

Zapadno od Lille jedna francuska konjanička divizija bila je dne 10 ov. mj. od naše konjice poražena uz teške gubitke.

Bojevi na frontu nisu još doveli do nikakve odluke.

Modernistički patriotizam.

Potpuno pravo imaju realisti, kad kažu, da je današnji vijek vijek realnosti, no drugi je posao i nemaju pravo, kad kažu, da je jedino dopušteno realno misliti, realno suditi, za pravo materijalno vagat događaje, pravednost, poštenje, moral cijenit u toliko, koliko donša samo materijalnih koristi. Slaba je dedukcija, da svaki onaj, koji po njihovu ne sudi, spada u prijašnje vijekove, svaki onaj koji promatra genuzu događaja i hoće da gleda, da li oni počivaju na moralnoj podlozi, na poštenju, karakteru, ne smije biti promatran, kako se to čini ispod ruke, te micanjem usnica šaptat i dvojiti, da li je dotičnik još pri zdravoj pameti, kakovu dvadeseti vijek propisuje.

Neću reći, da tako svi svijesno i od sebe suče, ne; devedeset i devedeset je taj sud nametnut, oni su sugestionirani, ali na žalost sada su podatniji tome i dotično načelo nesvijesno upornije šire, nego li sami začetnici. Najdjelalnije koncepcirano iznašašće bez materijalnih pomagala, te po sebi samom, nigda kraju; treba često puta nači najgusniju materiju, da se kraju privede. Pače često puta, što je materija gusnija, to bolje uspije. To se isto događa — u zlom smislu, i u društvenom pogledu, pogotovo u današnjoj politici. Začetnicima treba materije, treba mase, treba slabica, koji će upiti sve ono, što oni kažu, kao svoje.

Treba nači ljudi, preko kojih će se to bacit u svijet, treba nači onih, koji će pošteno i karakterno misliti svijet terorizirat, te uvijek i svugdje govoriti, e da se svijet okuži i stane na koncu misliti, da možda ipak tako mora da bude. I mora se priznat, da su tim svojim postupanjem dotle došli, da su zbilja dobar dio javnosti uvjerili, da su jedini oni nešto i sa svojim punih fraza riječima privukli, uza se, a što je više, uveli modernizam i u politici, tako da onaj, koji nije mogao podnijeti dnevno halabučenje sa reaktionarstvom i služništvom, zbilja se njima i pridružio. Nije se više pazilo na vrijednost ideje, nego se je pitalo, jeli to danas moderno ili nije, nastao je tako zvani moderni patriotizam vikanjem; tko je nadvikivao, taj je vrijedio kao patrijota.

Danas zbilja svijet boluje, a da boluje, to nam je dokazom, u potpunoj mjeri, ovaj rat i njegovi uzroci, te njegovo prosudjivanje. Boluje takodjer i naša okolina, koja je postala upravo nesnosljiva i to je baš povod ovih redaka.

Prosudjuje ga se ne drugačije nego kao jedan naravni događaj, koji pred sobom nema nikakve historije, nego sav sud, sva opažanja počinju

od njegove pojave. Prosudjuje ga se isto onako kao i onaj 1870. kad se radilo samo o tome, je li ili nije uvrijedio Vilim I. francuskog poslanika. Moralni povod i grijesi ne uzimlju se dakako u obzir, pače se opravdavaju. Rat je tu, sad je za nekolicinu isključivo pitanje, hoće li se njihov san ispuniti, hoće li vikači i monopolarizatori patriotizma zasjest mjesta, koja bi u eri poštenja i zaslužnog ocjenjivanja ostala za njih i dalje prazna, a oni i nadalje ostali samo mučenici — svog nerada i ljudskog nametništva, a po njihovu, rada i elite čovječanstva. Pomisao da će se iz dugogodišnjeg sna morati probuditi i bit prisiljeni da gledaju zbilju svojim realnim očima, koja se više neće nigda promjenit, čini ih ovih dana mahnitim, drhču i turaju u svijet najfantastičnije misli, a tko im i na čas posumnja, tome više ne ostaje drugo, nego da se sam povuče, ili će ga oni iz svog modernog društva sami izbacit. Terorizam i isključivo terorizam bila je cijela naša politika, koja je osobito inaugurirana javno poznatim revolverblattima, a koja, da prestane i da se povuče u tajna skrovišta, trebalo je da dodje na žalost ono jedno od triju zala, što ih u litanijama proklinjemo. Atmosfera je bila već za gušljiva. Pošten čovjek, pogoto onaj, koji je daleko od tradicionalne nevjere, a djedovi mu poštenje i iskrenost kao najveće amanet namrli, počeo je bio da zdvaja, plakao je, kako se zemlja — koju je jedan naš velikan u svojim memoirima nazvao najdjevčanskijom zemljom — sve to više u moralnu i materijalnu propast survava. Nestalo je sve to više obilježja Hrvata.

Eto to je misao vodilica — na radost samo nekolicine — a da je povod ovom ratu tako gnjusna i nepošten, da je ovaj rat plod četrdeset godišnjeg neslavenskog revanča, da je ovo plod lukavog neslavenskog Albiona, da je ovo plod satrapske Rusije, kojoj nije dosta, da najkulturniji slavenski narod stenje pod njezinim sibirskim knutom, kao što je Poljak, a bijedni Rusin i nadalje ostane glebae adscriptus podoljskih latifundija, da je ovo plod bomba i revolvera besprimjernog u povjesti megalomanstva, to u obzir ne dolazi.

Kako rekoh, samo se realnost gleda. Ali jao si ga onom narodu, koji misli da će dugo uživati plodove stečene na taj način, pak bili ti i u najnacionalističnije svrhe, jer, po samom materijalističnom principu, sve se izravnavava, analogno i na polju pravde, i ako u nju ne vjeruju. Nama se pak, koji vjerujemo u vječnu pravdu, ne treba utjecat analogom principu materijalnog izjednačivanja, mi u to vjerujemo, jer je povjesnica puna toga i jer bi zemlja bila ništa

drugo nego kúp razbojnika, a to hvala Bogu nije, niti će biti.

Trajno blagostanje jednog naroda ne stvara se vikom i nasiljem, jer ta srestva nijednom narodu nijesu donijela trajnu korist, već su bili u vijek novim vrelom nesreća, jer, ako ne prije, a to djeca plaćaju za grijeh otaca. Rad, rad, pošten rad, to je put, kojim je svakom narodu, po gotovo malenom, koracat i koji će ga dovest iz sadanjih mizerija u sigurniju i ljepšu budućnost. Tim putem će poći i hrvatski narod, imajući i u najtežim časovima snage, da vikače, nametnike i moderniste gurne nogom u kut.

O KOLERI.

Dr. Josip Pašini.

Kužnim ili infekcionim bolestima zovemo one bolesti, koje su prouzrokovane od sitnih organizama. Ovi su tako sitni, da ih oko ne može vidjeti; da ih ugledamo trebamo sitnozr, što povećaje do 1500 i 2000 puta. Kužne su bolesti na primjer tif, influenza, sušica i druge, koje nastaju, ako ti organizmi došavši u doticaj s čovjekom nadju u njemu zgodno tlo, gdje se nesmetano razvijaju, te tako prouzrokuju bolest.

Medju kužne bolesti spada i azijska kolera.

Prešavši granice svoje domovine, Indije, ta je bolest harala epidemski god. 1817. po čitavom svijetu. Sličnih je epidemija bilo u pedesetim i sedamdesetim godinama prošloga stoljeća, 1892. u Hamburgu, 1903. u Siriji i Palestini, 1905. se pojavljuje u Rusiji, te od ove godine do danas bilježe se pojedini slučajevi skoro svake godine u Rusiji, u Italiji i u Austriji.

Do godine 1893. nije se znalo za uzrok kolere. Te je godine glasoviti bakterijolog Robert Koch pronašao u izmetinama i u crjevimu ljudi, koji su od kolere umrli, neke sitne, malko zavijene organizme, tako zvane vibrije, za koje je on ustvrdio da su specifični prouzrokovaci kolere, a drugi su iz toga potvrdili.

Vibrije kolere su sitni, malko zavijeni organizmi. Duljina im je po prilici stoti dio, a širina četrstoti dio jednog milimetra. Promatramo li pod sitnozornom kap vode, koja sadržava takove vibrije, vidjet ćemo ih, kako se miču i živahno giblju. Vibrije su najbolje razvijaju u tekućinama kao u vodi, mlijeku ili na vlažnom rublju, a na sučanjoj svjetlosti i vjetru ginu u par sati. Kisela tekućina ubija vibrije, dok se u lužnastoj tekućini dobro razvijaju. I o temperaturi ovisi njihov razvitak. Temperatura od 35°-36° C je najpovoljnija, za to se jeli kolera i najviše javlja. Djeluje li na njih temperatura od 80° uništava ih u 5 časa, a pri 100° poginu odmah. U ledu mogu dugo vremena živjeti, ali se ne razvijaju. Oni prelaze u stanje, koje siliči zimskom spavanju medvjeda. Pri prvom novom slučaju vibrije su ponovo bube, razmnožavaju, jačavaju i postaju sposobni, da izazovu novu epidemiju. Gdje nema kisika, ondje vibrije poginu, te ih zato imamo na površini vode, mlijeka i ostalih tekućina.

Kako nastaje kolera? Kako se okuži čovjek? Ako vibrije dodju u čovječja crjeva, nadju ondje zgodno tlo, te se udome, množaju i prouzrokuju bolest. Ali kako dolaze vibrije kolere do naših crjeva? Samo kroz usta. Izmetne organe, koji boluje od kolere, sadržaju, kako je već re-

